

ΝΕΥΡΟΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ανάπτυξη των μαθησιακών ικανοτήτων των παιδιών

Πώς συμβάλλει το οικογενειακό περιβάλλον μάθησης

Ο ρόλος του σχολείου είναι σημαντικό στην ανάπτυξη των μαθησιακών ικανοτήτων των παιδιών, ιδίως στην προσχολική και στον πρώτο κύκλο της δημοτικής εκπαίδευσης. Ωστόσο, εξίσου σημαντική είναι και η συμβολή του οικογενειακού περιβάλλοντος στην ανάπτυξη των μαθησιακών ικανοτήτων. Ήδη από την προσχολική ηλικία, τα παιδιά εκτίθενται αβίαστα σε υλικό προφορικού και γραπτού λόγου, καθώς και σε υλικό σχετικό με μαθηματικές έννοιες στο οικογενειακό περιβάλλον, το οποίο αργότερα συμβάλλει στην ανάπτυξη των μαθησιακών ικανοτήτων στο σχολείο. Το οικογενειακό περιβάλλον μάθησης αφορά όλες τις δραστηριότητες στις οποίες εμπλέκονται οι γονείς με τα παιδιά τους, οι οποίες βοηθούν στην ανάπτυξη των μαθησιακών ικανοτήτων των παιδιών. Οι δραστηριότητες αυτές αποσκοπούν στην παροχή επιπρόσθετου υλικού εξάσκησης, ώστε οι γλωσσικές και μαθηματικές ικανότητες των παιδιών να ενισχυθούν, χωρίς απαραίτητα να μιμούνται την εκπαιδευτική διαδικασία όπως αυτή συμβαίνει στο σχολείο.

Της Ευγενίας-Περιστεράς Κούκι

Η σημασία ενός εμπλουτισμένου περιβάλλοντος μάθησης για την ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου έχει αναδειχθεί συστηματικά μέσα από την τρέχουσα βιβλιογραφία. Συγκεκριμένα, η ανάγνωση βιβλίων στο σπίτι συμβάλλει στην ανάπτυξη λεξιλογίου και στην ενίσχυση των κινήτρων των παι-

διών για περαιτέρω συμμετοχή σε αναγνωστικές δραστηριότητες. Παρομοίως, η ανάγνωση ή διήγηση ιστοριών από τους γονείς, όπως και η διατύπωση ερωτήσεων ή η περιληπτική περιγραφή σύντομων κειμένων ή παραμυθιών ενισχύει την κατανόηση του προφορικού και γραπτού λόγου. Σε συνδυασμό με δραστηριότητες γραφής (γραμμάτων και λέξεων), χρήσης επιτραπέζιων παιχνιδιών με γράμματα (π.χ. Scrabble ή κρεμάλα) και άλλες συναφείς με τη γραφή δραστηριότητες, ενισχύεται τόσο η ικανότητα του παιδιού να αντιστοιχεί γράμματα με ήχους, όσο και η κατανόηση του νοήματος των λέξεων και φράσεων ενός κειμένου. Κατ' επέκταση, ενδυναμώνονται η αναγνωστική και ορθογραφική ικανότητα και η αναγνωστική κατανόηση.

Παρομοίως, σημαντική είναι η συμβολή δραστηριοτήτων που ενισχύουν τις μαθηματικές ικανότητες. Παραδείγματος χάριν, η καθοδήγηση

του παιδιού από τον γονέα στο μέτρηση ή τη διαδοχή των αριθμών και την ταυτοποίηση ψηφίων, η χρήση δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν τη σειροθέτηση κύβων με αριθμούς ή την κατανόηση ποσοτήτων και αριθμητικών σχέσεων ενισχύουν σημαντικά το ενδιαφέρον του παιδιού για αριθμητικές έννοιες. Επιτραπέζια παιχνίδια με κάρτες και ζάρια ή οικιακές ασχολίες, όπως το μαγείρεμα, μπορούν να αξιοποιηθούν επίσης για την ενίσχυση μαθηματικών ικανοτήτων.

Η σημασία του οικογενειακού περιβάλλοντος μάθησης αναδεικνύεται ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που το γενετικό υπόβαθρο μπορεί να οδηγήσει στην εκδήλωση μαθησιακών δυσκολιών. Ένα ισχυρό οικογενειακό περιβάλλον μάθησης μπορεί να αποτελέσει παράγοντα προστασίας για τις περιπτώσεις των παιδιών με οικογενειακό ιστορικό μαθησιακών δυσκολιών. Αντιθέτως, ένα αδιάφορο ή περιορισμένο σε

μαθησιακά ερεθίσματα οικογενειακό περιβάλλον μπορεί να αποτελέσει πρόσθετο παράγοντα ρίσκου για περιπτώσεις παιδιών με οικογενειακό ιστορικό μαθησιακών δυσκολιών. Ένας τέτοιος πρόσθετος παράγοντας ρίσκου, που μεταφράζεται συνήθως σε μειωμένο διαθέσιμο μαθησιακό υλικό στο σπίτι ή σε περιορισμένες σχετικές ευκαιρίες αλληλεπίδρασης με τους γονείς, εκδηλώνεται κυρίως λόγω της αποφυγής των γονέων να ασχοληθούν με δραστηριότητες στις οποίες οι ίδιοι αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, τα παιδιά που εμφανίζουν προοδευτικά μαθησιακές δυσκολίες χρειάζονται ουσιαστική υποστήριξη στο σχολείο.

Καταληκτικά, η πρόσθετη στήριξη που προσφέρει ένα εμπλουτισμένο περιβάλλον μάθησης στο σπίτι λειτουργεί ευεργετικά όχι μόνο στην ανάπτυξη των ίδιων των ικανοτήτων, αλλά και στα κίνητρα μάθησης των παιδιών, και συνεπώς στη γενικότε-

ρη σχολική επίδοση. Επιπρόσθετα, ως «δίκτυο προστασίας» δημιουργεί τις συνθήκες περιορισμού της εκδήλωσης σοβαρών μαθησιακών δυσκολιών και, συνεπώς, αποτελεί σημαντική παράμετρο στον σχεδιασμό παρεμβάσεων για περιπτώσεις παιδιών που παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες.

Η έρευνα που διεξάγεται στο Κέντρο Εφαρμοσμένης Νευροεπιστήμης του Πανεπιστημίου Κύπρου εστιάζεται σε περιπτώσεις παιδιών με δυσκολίες στη μάθηση, στη γλώσσα (γραπτό και προφορικό λόγο) και στα μαθηματικά. Στόχος είναι η έγκυρη διάγνωση των ελλειμμάτων και ακολούθως η προσφορά εξατομικευμένων, εξειδικευμένων, βελτιστων παρεμβάσεων για την ενίσχυση της ανάπτυξης των παιδιών. Για την επίτευξη των παραπάνω, αξιοποιούνται σύγχρονα και σταθμισμένα στον κυπριακό πληθυσμό ψυχομετρικά εργαλεία αξιολόγησης, κατάλληλα διαμορφωμένα για παιδιά σχολικής ηλικίας. Τα αποτελέσματα ερμηνεύονται με γνώμονα τις εφαρμογές τους σε οικογενειακό, εκπαιδευτικό και κοινωνικό πλαίσιο, με απώτερο στόχο τη γενικότερη βελτίωση της ποιότητας ζωής των παιδιών.

Σε περίπτωση που ενδιαφέρεστε να συμμετέχετε σε έρευνα του Κέντρου Εφαρμοσμένης Νευροεπιστήμης, με έμφαση στη μελέτη των μαθησιακών δυσκολιών, μπορείτε να επικοινωνήσετε στο τηλ. 22895190 ή να αποστείλετε μήνυμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση kouki.evgenia-peristera@ucy.ac.cy.

Marie Sklodowska-Curie Early Stage Researcher, διδακτορικής φοιτήτριας, Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κύπρου

